

“ካብ ንገርኒ እንዶ ሓለፋይ...ክሳብ ዝሓደገለይ ገምባለይ!!”

/ተዋሰኛ ወግግዎ ፅሑፍ -- ብፀጋይ ሓድሽ welwalo_waw@yahoo.com መቐለ /

/ ብርሃነይን ሓለፋይን ተመራራሐም ናብ ቅድሚ ህዝቢ ይኣትው። ብርሃነይ ምሉእ ናይ ስራሕ ክዳን ተኸዲኑ እታ ኣብ ፀጋማይ ሞንኩቡ ዘላ ክራር ብፀጋማይ ኢዱ ድግፍ ኣቢሉ፣ ብየማናዩ ማይክሮፎንን ንእስ ዝበለት መዘኻኸሪት መፅሓፍን ሒዞ እናንበበ ብተመስጦ ይሓትት።

ሓለፋይ ሕድያቱ ብባንዲራ ኢትዮጵያ ብዝወቀበ ባህላዊ ክዳን ኣጊዖ፣ ብልብ-ምልኣት እናተወሳወሰት ኣብ ኢዳ ካብ ዝሓዘቶ ዓብዪ መዝገብ ታሪኽ እናንበበት ንውላዳ ፍልጠት ተስንቐ።/

ብርሃነይ

ሓለፋይ ሓለፋይ ኣብሻይ ኣብሻዋኒ...ካብ'ቲ ብባሕሪ እትምስልዮ ታሪኽና ጨሊፍኪ ዕወይኒ፣ ክሳብ ዝሓደገለይ ገምባለይ ኢሉ ዝሕርኝ...እስቲ ፈፍርዮ ንገርኒ። ንዘየቋርፅ ስግግር ክውፊ ክዋሳእ ቅያና...ቅያ እቶም በላሕቲ ምእንቲ በይዛ ብዙሓት ዝሓለፉ ኣዘንትውለይ!!

ሓለፋይ

እነግረካ...ጨጨሊፊ ኣስንቐካ። ብርሃነይ ዓይነይ ታሪኽካ ዓሚዮቻን ምቁርን ተዘንትዩ ዘይውዳእ ብመስተንክር ዝተመልኦ...ብቐንዱ ክልተ ሽሕ ዓመታት...ክልተ ሚሊኒየም ዛዚምካ ናብ ባቡር ጉዕዞ ህዳሰ ሳልሳይ ሚሊኒየም ካብ ትሳፈር ሽዱሽተ ዓመታት ኣቐጥርካ። ኩሉ ዘርዘረ ክነግረካ ከይከብደካ።...ሓደ ክልተ ክፍለ ዘበን ንድሕሪት ተመሊሰ'ዶ ቁሩብ ከውርሰካ።

ብርሃነይ

ኣብሻይ ሓለፋይ...ኣብሻዋኒ ሕልፊይ...እቲ ንዓይ ዝኾነኒ ዝጠቐመኒ...ንቐድሚት ክሕምብብ ፍናን ዝኾነኒ ካብኺ ንላዕሊ መን እዩ'ሞ ክፈልጠለይ!!?...ኣእዛነይ ከኣር ኣቢሉ ክሰምዐኪ ሓለፋይ ንገርኒ...ኣብሻይ ኣስንቐኒ።...

ሓለፋይ

ጅግና ኣቦኻ ሃፀይ ዮውሃንስ ሓድነት እዛ ጥንታዊት ሃገረ ኢትዮጵያ ከይድፈር ደሞም ኣብ መተማ ዶብ ሱዳን ፈሲሱ ክቡር መስዋእቲ ከፊሎም። ድሕሪኦም መሳፍንቲ ትግራይ ንሰላቶም ተባልዑ

እቶም ኣብ 1881 ዓ.ም ሃፀይ ተባሂሎም ፖለቲካዊ ስልጣን ዝግተሩ ሚኒሊክ እውን እቲ ኣብ ሞንጎ መሳፍንቲ ትግራይ ዝተፈጠረ ውሽጣዊ ምብልላዕ...ናብ ምቅንፃል ክገርግ ቤንዚን ነስነሱ። ሚኒሊክ ዕድሚኦም ኣኸሊ ዓዲ እግዚሃሮም ምስ ከዱ ዝተተክኡ ጃንሆይ...ሃፀይ ሃይለስላሴ እውን ንኢያታትካ መረበትካን ምድኻም ቅድሚት ሰሪፆም ሰርሕሉ። ንመረበትካ ኣብ 55 ወረዳታትን 155 ንኡሳን ወረዳታትን ጉዛዝዮም ሸንሸኩዎ። ኣብዘን ዓበይትን ንኡሳንን ወረዳታት ዝሸሙዎም ተረፍ ሸሓነኦም ዘልምፁ ዌቃ ሹማቶም ቆፎን መረባን ትግራዊ ተማቐሉዎ። ትግራዊ ልዕሊ ዓቕሙ ብዝኾነ ግብሪ ሕቕኡ ንበጠ፣ ፍትሒ ስኢኑ ደም ነብዐ። ወፅዓ ተሸኪሙ ከመይ ኣቢሉ ሰለም ከብል? እኒ ብላታ ሃ/ማርያም መሓዙቶምን ዓረና ንፍትሕን ንርትዕን ኢሎም ኣብ ልዕሊ ጃንሆይ ዓመፁ። ስርዓት ሃፀይ ሃይለስላሴ ረዓደ። ትግራዊ ኣብ ነኒ እኒ ብላታ ሃ/ማርያም ተሰሊፉ።

“...ዓገብ በዚሑና፣...ክቡር ስምና ተበሊሉ...ግብሪ ሕቕና ደቕሱና ዓገብ!ዓገብ!...ጃንሆይ”

በለ። ጃንሆይ ድምጺ ትግራዊ እንተይገጅቦም...ብሓይሊ ኣፅዋሮም ተመኪሖም ኣብ ልዕሊ ፍትሓዊ ሕቶ ዘልዓሉ ወየንቲ ዘመቱ። እኒ ብላታ ሃ/ማርያም ስጥመት ዘለዎ ርሑቕ ዝዓለመ መስመር ኣይወነኑን ነይሮም ተበታተኑ። ርትዓዊ ቃልሶም ግና ኣይቀሃመን ተደጎለ ደኢ....

ብርሃነይ

ካቡኡኸ...ንገርኒ ሓለፋይ...መቂሩኒ ኣሎ ኣብሻይ ወስኸኒ።

ሓለፋይ

1936 ዓ.ም ዝተደጎለ ቃልሲ ወየንቲ ድሕሪ 31 ዓመታት ትንሳኤኡ ተግሃደ። 1967 ዓ.ም ወርሒ ለካቲት ኣብ በረኻ ደደቢት ርቕት ሓርነታዊ ቃልሲ ብመላምል ደቂ ትግራይ ተወለዐ። ብፈተናታት ከይተሰኮኑ...ብግልባጡ ፈተናታት እናሳሓልዎም...ኣማኢት ኣሻሓት...ብዓሰርተታት ኣሻሓት...ተሰለፍሉ...ሓርነታዊ ቃልሲ ካብ ትግራይ ሰጊሩ...ናብ መላእ ኢትዮጵያ ስፍሐ...ድሕሪ 17 ዓመታት መሪር ቃልሲ ንፋሽሽታዊ ስርዓት ደርግ ኣቃቢፁ ኣብ ሃገርን ኣህጉርን መርኣያ ዝበሃል ስርዓት ተተኸለ።...ደቂ ሓንቲ ማህፀን እናሃለው ዘይፋለጡ...እንተተፋለጡ እውን ከም ነባናት ዝፋጠጡን ዝተፋነኑን ኣሕዋት ተሓቓቓፉ። ኣብ ትሕቲ ዓባይ ዋሪዓ ዳዕሮ ኣፅሊሎም ብፍቕሪ ንዕቤትን ብልፅግናን ሰላምን ዴሞክራሲን ምክእኣልን ምክብባርን ዘተዩ፣ ዘተኦም “ በዝሕና መልክዕና ኣፈላላይና ሓይልና” ብዝብል ቁምነገር ተኣሰረ። ቃሎም ተግባራዊ ክኸውን ቃልኪዳን ኮይኑ ዘፅንፆም ሕገ-መንግስቲ ኣፅደቑ። ሕለፍ ተሓላለፍ ኮነ...ብቋንቋኦም እናተዳነዩ ባህሎምን ልምዶምን ብነፃነት እናዕበዩ፣ ሃይማኖትን መንግስትን ዝፈላለዩላ ጠንካራ ቀርኒ ኣፍሪካዊት ሃገሮም ትንሳኤኣ ኣበሲሮም ኣህጉርን ዓለምን ኣገረሙ። ንሕና እውን ናይቲ ረብሓ ተቋደስቲ ኮንና።

ደቂ እዛ ዓባይ ሃገር ወወሊዶም ናብ ኩናት ዘሳውሩዎም ዝነበሩ ደቆም ሎሚ ኣፍረይቲ ክኾኑ...እቶም ልዕሊ 20 ሚሊዮን ኣብ መኣዲ ትምህርቲ ኣለዉ።

ብርሃነይ

ሓለፋይ....ዋጋ መስዋእትናን ድኻምና ክንሓፍስ ጀሚርና'ዶ ኢልክኒ?

ሓለፋይ

እወኒ ብርሃነዎኒ...ትግራዊይ...ካብ ጫፍ ብርሰት ናብ ህይወት፣ ካብ ስደት ናብ ዝጠጠሐን ዝተረጋገፀን ህይወት ይሰጋገር ኣሎ። ኣነ ኾነ ወለደይ ዝፈልጥዎ...ሓንቲ ከም ሓሙስን ብኣፃብዕቲ ዝቐፀሩ ሰራሕተኛታት ዘንቀሳቕሰዎን ፋብሪካ ሕሩጭ ኣብ ኩሓ ነይራትና። እዚታት ምስቲ ሎሚ ዝሰፍሐ ዕድል ኣነፃፃርካ ክትዛረበሉ ይኸብድ። ብዙሕ'ዩ ውፅኢቱ ድማ ዘሓገስ'ዩ!!...ብርሃነይ መረበትካኮ ካብ ውድቀት ስልጣን ኣክሱም ንደሓርስ በደምን ኣዕፅምትን መስዋእትነትን ስንክልናን መላምል ከም ብሓዱሽ እያ ተሰራሓ ምባል'ዶ ኣይቀልልን!!?

ብርሃነይ

እሞ ኸዳኣ ዝሓደጉለይ ገምባለኹ...ሓለፋይ...ሓለፋይ ኣብሻይ ኣብሻዎኒ ንገርኒ!!

ሓለፋይ

ብርሃነይ ዝሓደጉልካ ገምባለ ሚስጥራታ ብዙሕ'ዩ። ህዝቢ ብቋንቋኡ ክዳነ ኣኸኢላቶ።...ህዝቢ ናይ ብርክት ዝበሉ ማሕበራቱጠባዊ ረብሓታት ተጠቓሚ ገይራቶ። ትግራዊይ ልዕሊ ሓደ ክፍለ ዘመን ሰላም እትበሃል ሽማ እምበር መቐረታ ስለዘይፈልግ ኣብ ልዕሊ ምድረገነት እናተቐመጠ ይጠሚ ይዓርቕ ሕሉፍ ሓሊፉዎ ቆርበሻ ሒዙ ተረፋመረፍ ክልምን ፍቕድኣ ቆብለል ይብል ነይሩ። ኣያኻን ኣብሻኻን ገምባለ ወድዮም ተ'ጂሺሑም ተሰዊኦም ሰንኪሎም እንካ ሰላም ኣስተማቕር ምስ በሉዎ።ሓመድ መሰቦ ናብ ስሚንቶ፣ ወሓዚ ፍባ ተከዘ ናብ ሓይሊ ኤሌክትሪክ መፍረ ዓሳን መስኖን፣ካብ ሃገር ሓሊፊን ኣብ ዕዳጋታት ኣህጉርና ዝሕምሳ 14 ፋብሪካታት ት.እ.ም.ትን ብኣሻሓት ዝቐፀሩ ዓበይትን ናእሽቱን ትካላት ውልቀን ወኒኑ፣ ብኣፃብዕቲ ዝቐፀሩ ዝነበሩ ደቂ ዝምህረለን ኣብያተ ትምህርቲ ሰሲንን ብጣዕሚ ሰሲንን 3 ሽሕ በዓሉን ናብ ሓደ ሚሊዮን ዝፀገዑ ደቂ የንቅሓ ኣለዎ። መቐለ፣ዓዲግራት፣ ኣክሱም ዩኒቨርስታት...ማይጨው ቴክኒክ ኮሌጅ፣ ዓብዪ ዓዲ መሰልጠኒ መምህራን፣ ኮሌጅ ሕርሻ ሽረ-እንዳስላሰ...ይገርምዩ ዕድመ ዝሃቦስ ብዙሕ ዳኣ ይሪኡ።...መረበትካ ማእኸል ትምህርትን ፍልጠትን ምርምርን ኮይናላ...ጣብያታት ምስ ወረዳታት፣ወረዳታት ምስ ዓበይቲ ከተማታት ብመንገዲ ሓመድን ኣስፋልትን ይራኸባ ኣለዎ።

ቁሽታት ጣብያታት ብስልክን መብራህትን ዝደመቓ ኣለዎ። ዝተረፉ እውን ናብ ደምቦ ለውጢ ክዕምበራ እየን።...ሰሊጥ ሓመራ ኣብ ዕዳጋታት ዓለም ዓዳጎ ይጣፍእሉ ኣለው።

ብርሃነይ እቲ ለውጢ ዘርዘረ'ዶ ክውደኦ ኢልካኒ ብዙሕ'ዩ። ብርሃነይ ሃዩ እታ ዝተጀመረት ናብ ዳርቻኣ ኣብጥሓያ። እታ ዝተጀመረት ትስፍውቲ ለውጢ ንቕድሚት ወጢጥካ ዜጋታታ ዝስደዱላ ዘይኮነትስ፤ ስዱዳት ደቂ ካልኦት ዜጋ መፅዮም ዘዕቑቡላ ዝሕበኑላ ትግራይ ብደወይ ኣርእየኒ። ብርሃነይ መጻኢኻ ብሩህን ድሙቕን ክኸውን ክልተ ነገራት ኣስጢምካ ነኺስካ ሓዝ ኣብ ልዕሊ ድንቁርና ብዘይንሕስያ ውፊር...ሓመድ ድብ ኣእቲኻ እንተይቀበርካዮ ንድሕሪት ክይትምለስ...ወግሐ ፀብሐ ኣብ ምስጥጣም ሓድነት ስበኸ። ፀላእትኻ ዝሸልኩላ በሪ ሓንቲ እያ ሓድነትካ ኣላሕሊሖም ንስበስኻ ኣበላሊያም ኣብ ርእሴኻ ምኹያጥ። ኣብ ክልቲኣን ንቻሕ ኩን ቆቻሕ።...ብርሃነይ ዓይነይ እዘን ክልተ ዓበይቲ ዕጥቅታት ክሰርግኻን ምስ ደምካ ክወሃዳን ምእንቲ ፈለግ ኣፀሪኻ ኣለልየን ፍለጠን፤ ድሕሪዚ ብመንገዲ ልምዓታዊ ኪነት ድዩ? ብመንገዲ ልምዓታዊ መዋሮ ባዴላ በቲ እትመልኮን ዝጥዕመካን ጥበብን ብልሓትን ኣመቂርካ ናብ ሰዓብትኻ ኣስርፀን። ስንቂ ሓለፋይካን ሕድገት ገምባለኻ እምበኣር እዚ እዩ ብርሃነይ ብሌይይ።

ብርሃነይ

ሓለፋይ ኣብሻይ...ካብ ንገርኒ እንዶ ሓለፋይ ክሳብ ዝሓደጉለይ ገምባለይ...ካብ ባሕሪ ብማንካ ጨሊፍኪ ነገርክኒ፤ ትብዓት ኣንዲእኸኒ ኣግዚምክኒ...መጻኢያይ ብሩህ'ዩ...ተስፋ'ኮ ተመሊኦ ሓለፋይ...ተስፋይን ተስፋ ትግራዎትን መሊኡ ክደምቕ ኣብ ቅድመ ግንባር ኣለኹ።

ተከዘ ብዘፈልፍሎ 300 ሜጋዋት ሓይሊ ኤሌክትሪክ ዝግግብ ክይመስለኪ?...እቲ ውህሉል ማይ 50 ሽሕ ሂክታር መሬት ብመስኖ ክልምዕ እንድዩ ግዲ ዝግበኦ እዚ ጋህዲ ኾይኑ ዕዳጋታት ዓደይ ክፀግባ መዓንጣይ ሸጥ ኣቢለ ክወፍር'ዩ።...

ኣብሻይ እቲ ልሑም ሓመድ እናዝረወ ዓይነይ ዝደፍነኒ ዝነበረ ንፋስ ኣሸነዳ'ኳ ናብ ሓይሊ ኤሌክትሪክ ተለዊጡ መግቢይ ዘብስለሉን ካልኦት ንጥፈታተይ ዘሰላስለሉን ብርሃን ለጊሱለይ...በረኻታት ደደቢት ጀጋኑ ሰብ ነዊሕ ራእይ ኣፍርዮ'ዶ ጠጠው ኢሉ እዩ።...ላዕሊን ታሕቱን ብማዕድን ወርቂ ኣብረቕሪቑ ብዙሓት ይሸሺ ኣሎ።...እዚ ብዘመናዊ መልክፁ ወፅዮ ናብ ዕዳጋታት ዓለም ቀሪቡ ተሸይጡ ህዝቢይ ክመሓየሸሉ ክሰርሕስ እቲ ሕድሪ ንዓይ ዝተነበረ'ዶ ኣይኮነን።

ኣብሻይ ሓለፋይ...ኣብ ልዕሊይ ዝነበረ ሕሰምን መከራን ንሓዋሩን ንዘልኣለምን ናይ ምቕንጣጥ ሕድሪ ሕዚ ዘርዘረ ዝውደኦ ኣይኮነን። ሓደ ነገር ከረጋግፀልኪ፤

“ ዝሓደገለይ ገምባለይ

ዝሓደገለይ ገምባለይ

አስጢመ ሒዘ አለኹ ንሓዋረይ..” ልባዊ ዜማይ እዩ። ነዚ ዜማ ናብ ግብረ እናሽረፍኩ ንቕድሚት እምበር ንድሕሪት ከምዘይምለስ ኣብ ልዕሊ ወርቃዊ ታሪኽይ ብልዕሊ ኣልማዝን ዕንቁን ዝግለፅ ታሪኽ እናደረብኩ እናደራርበኩ ከምዝምርሽ ንፃትኳ ከይትጠራጠሪ ኣብሻይ!!...አሽንባይ’ዶ ሎሚ ብተነፃፃሪ ኣብ ዝሕሽ ኩነታት ኮይነ...ድርቂ 65,66 ዓ.ም ኣብ ማእኸል ባሕሪ ብማዕበል ከምእትናወፅ መርከብ ዓቕለይ እንተዕበለይ...ሕሱም ጥሚት 77 ዓ.ም ኣዕፅምተይ ኣዳቂቹ ዘርእይ ከፍልሶ ኣስናኑ ኣብሊሑ እንትሕግሕገኒ እኳ ንፍጡራት ብዘገርም ትረትን ዕንፃትን እንዶ ኣይኮንኩን ዝሰገርኩዎ።...ተገማ ሎሚ ተርኒዐ ገዊደ...ሰራውረይ..ሰፊሑ ስንፍና ኣሽንባይ’ዶ ክጠብቀኒ ብጥቓይ ክሓልፍ እኳ ኣይፈቕደሉን። ከም’ቲ ብኻልኦት ክብደል ዘይደሊ ንኻልኦት ክብድል እውን ኣየንቅድን። ክብድለኒ ኣንቂዱ ንዝህንደድ ግን ውቅዒተይ ዘዳግም ኣይኸውንን ኣብሻዎኒ።

ኣብሻይ ሓለፋዎኒ...ንዕናይ ኣብ ዘዳለኹልኪ ብወርቂ ኣልማዝ ዕንቁ ዘጌፀ ማእስኺ ግድም በሊ። ንዕናይ ሓለፋይ...ሕልፊይ ኢኺ’ሞ ፃማኺ ሞላኺ ብደውኪ ክመልሶ።

/ሓለፋይ እቲ ዝሓዘቶ መዝገብ ታሪኽ ብርሃነይ ይቕበላ። ብርሃነይ ተንበርኪኹ ብኸብሪ ተቐቢሉ ስዒሙ ኣብ ንጉኡ ሽጉጥ ኣቢሉ ኣስጢመ ይሕዞ። ብርሃነይ ብኹርዓትን ብስምዒትን “ዝሓደገለይ ገምባለይ ዝናሩ ገይረ ዝናረይ፣ ዝሓደገለይ ገምባለይ ዝናርም ገይረ ዝናረይ ሒዘ አለኹ ንሓዋረይ፣ ሒዘና አለና ንሓዋርና” ኢሉ ደጋጊሙ እናደረፈ ንኣብሸኡ ብኸብሪ ዓጂቡ ይወፅእ።/

/// // //

/ተፅሓፊ ንዝኸሪ ካልኣይ ዓመት ሃንደበታዊ መስዋእቲ ኣባላት ጉጅለ ኦርኬስትራ ፖሊስ ትግራይ። ትሽዓተ ነባራትን ሓደሽትን ኣባላት ጉጅለ ኦርኬስትራ ፖሊስ ትግራይ ንመንግስታውን ህዝባውን መደብ ናብ ሃገረ ሱዳን እናተገዳዘኩ መስከረም 15/2004 ዓ.ም ብሃንደበታዊ ሓደጋ መኪና ኣብ ከባቢ ከተማ ቆቦ ከምዝተሰዉኡ ይዝከር። /

መስከረም 4/2006 ዓ.ም